

La nostra tradició

Lo tresor mes preuat d'un poble es la conservació qu' envol, en una tradició irrebatible, los honrats elements que l'enalteixen devant de la història y en presencia de la ràhò imparcial desembolisada de tota preocupació.

Aquests elements indiscretament los constitueixen la netedat de son orige, la fermeza de sa fé y l'entusiasme de llur patriotisme,

Sense cap mena de dubte podem afirmar que 'l poble de Tortosa, de la preuhada ciutat que 'ns ha vist neixer, pot mostrar una historia abondosa y replena d' aytals signes de grandesa, qu' encara ha de neixer aquell que 'ls vullga negar. No 'ns remontem, pas, á les antigas edats abans del cristianisme, puig que sa història, ajudada per la epigrafia, està fent patent als nostres ulls los fets y proeses dels governadors romans qu' eren aqui los portaveus y executors dels *Convenis iuridichs* de la dominació romana en la província *Tarragonense*; y reduint lo camp de nostres recorts historichs á n'aquella edat mitjana en que Tortosa fou constituida al palenç de nostre cristiá y viril poble cercant sa lliberació del jau musulmà, la Província va ajudar als nostres avis pera que juntament ab l'ardidesa bética y patriótica portessin á cap lo desenrotollo de la seva vida autònoma y cristiana. Aleshores naixqueren les nostres colossals obres y en plena edat mitja, també, rebé Tortosa lo sagell de la sanció del Cel com á primit de son enaltiment religiós per la miraculosa embaixada de que fou portadora la Verge Santíssima, estrenyent los nostres cors, les nostres empreses, nostres famílies y nostre modo d' esser ab lo Cingul de sa predilecció, ab la Santa Cinta de la que á nostra ciutat feu llegítima depositaria.

Per això lo nostre poble no pot esser arraullat ni avassallat per la mentida, ni menys deviat pels enganys de la utopia y pel somni sangnant del *jacobinisme*, monstre qu' ab ses urpes pareix qu' amenasse, avuy mes que may, en falsificar la historia, les hermoses tradicions, la fé, les costums, l' idioma y l'modo d' esser y sentir del nostre poble.

Cal, donchs, restar valents y decidits, *ifora estrangerismes!*.... Aixís, ardents y previnguts sostindrém les nostres tradicions, vindicarem la patria, aymarem la veritat y aguantarem en sanitós equilibri lo foch sagrat del dever y la virtut.

Visca la tradició!... Visca la Santa Reliquia!

Francesch Mestre Noé.
Tortosa, Setembre de 1903.

Conforme prometeren en lo n.º 6 del nostre setmanari, al publicar l' article continuació del que veje á llum, en lo número ultim de "La Veu de Tortosa", referent á la medalla Tortosina "Dertusa Expugnata", reproduhim abuy, lo cromensamen del esmentat article, acompañanol del foto-

grabat de grandaria igual á la de la medalla, fet expresamen pera la VEU DE LA COMARCA,

Dertosa Expugnata

UNA MEDALLA DE TORTOSA

Descripció

Metall. Encunyada en bronze.

Mòdul. Donat ab línies s' extén fins á la 12 1/4; ab milímetres, segón els moderns numògrafes, ne te 0'040.

Entorn. Es una motllura d'astrágal lesbi y un llistell.

Anvers. Bust nu; tallat al natural dels brassos: representa á Lluís XIV de perfil dirigit á l'esquerra y sens corona; l'ayrosa cabellera li baixa á rulls fins tocar les espalles.—Llegenda: LUDOVICUS XIII REX CHRISTIANORUM; no te terme al mitj del area.—Grabador: Mauger.

Revers. Es l'allegoria de la gesta: una penyalera volta d'aigua per dos costats, ahont s'hi asseu una matrona recolzada demunt d'una ànfora que porta escrita en son coll lo mot *Iberus* y de la que 'n surt l'Ebre; ab la ma dreta agafa l'puny d'una ancla vertical descansanthi lo cap, cenyia sa testa una corona mural; lo peple li cau ab deixadesa de l'espalla esquerra y recull ab la mateixa ma los garbosos plecs que baixan amagant lo bech de l'ancla.

Derrera y aprop se veu la popa d'una nau sense arbolladura y enfonsada; mes enllà una muntanya y l'riu que 's va allunyant.—Al vol te la llegenda: DERTOSA EXPUGNATA que corra mitj cercle. L'exergo: M. DC XLVIII.

Explicació

Lo bust del anvers representa á Lluís XIV de l'edad que tenia quan fou presa Tortosa: nasqué lo 6 Setembre de 1638 era per consegüent de deu anys...

La matrona del revers ab corona mural es Tortosa, ciutat, en aquell temps, enmuralada: aytals muralles en part encara existeixen freqüent a freqüent castell de la Zuda; la ciutat està recolzada á una muntanya que es una vessant de la Serra de Cardó y á sos peus passa l'Ebre.

L'ancla y la nau recordan son poder marítim; puig al temps de Ramón Berenguer IV hi havia les torres de Camprodó y la Carroba de sà y enllà del riu que tancaban ab cadena la rada ahont aferraven les galeres; y á mitjants del segle passat encara tenia

Tortosa 127 matrícules de mar.

Lo posat de la matrona es melancolich, perque ha sigut vençuda.—Queda donchs verament representada Tortosa per la susdita al·legoria.

Història de l'encunyació

Salat en sa obra "Monedes de Cataluña", al parlar de Tortosa en lo plana 294 esmentada aquesta medalla sens descriurecla, qual existència conegué per una altre obra francesa estampada á París (1702) y de la qual s'aprofita moltes vegades per aclarar les menades dels reys francesos comptes de Barcelona del 1640 al 1652, mes res diu del fet de l'encunyació que es lo següent:

Lo ministre Colbert durant son ministeri volgué fer l'història de Lluís XIV ab soles medalles, valgentse de les monedes fins aleshores encunyades y forjant bronzes remembratius deses gestes capdals.—Mr. Louvois continuà l'emprès en son ministeri.

Mes tard s'escrigué sobre això la dita obra ab lo titol: "Medailles sur les principaux événements de Louis la Gran avec des explications historiques, par la l' Academie Royale des Médailles et des inscriptions"—París 1702.—En la plana 26 dona la descripció del revers: DERTOSA EXPUGNATA y un grabat d'abdues cares.

Per altre part; un intim amich nostre visitá fa poch temps lo "Cabinet des Antiquités" ó Museu d'Antiquités de Paris qu'es una branca de la "Bibliothèque Nationale", y 'ns escrigué que hi havia alí tres exemplars de la mateixa medalla ab quelcuna diferència.

1.º Es un tipo bronze ab relleu daurat—Grabador: Mauger. Es la nostre.

2.º En la serie "Grand Modèle," n' hi ha un altre, mes no es el rey jovenet, sino de 50 anys—Llegenda: LUDOVICUS MAGNVS; lo revers es lo mateix que 'l de la nostre.—Grabador Bretón.

3.º Es exacta á la 1.º en lo relleu, encara que es gran y la mes hermosa. Gobernador: Molard.

Quan s'encunyá lo nostre exemplar?—J. Mauger que ha sigut un dels grabadors de mes anomenada visqué de 1685 á 1722; ara be, l'obra de l'Academia francesa sortí en 1707 y ja parla de la medalla de Mauger; se degué encunyar donchs abans d'aquesta fetxa.—Confirma això y concreta mes la data Blanchart.

t. 2.º 2.º pt., pl. 388... "Jusqu'en 1698 le médailles de la suite de Louis XIV atteignaient les modules de 30, 22 et 36 lignes; c'est alors que l'abbé Bignon décida le graveur Mauger à graver 250 medailles au prix de 150 livres chacune, sobra, qui furent exécutées de 1699 á 1701 en réduisant le module á 18 lignes."—Per consegüent, sigué encunyada dita medalla 50 anys, lo menys, després de presa Tortosa.

Asseig y Presa

Prescindint del pensament polític que amaga la gesta, la contarem com a sencils narradors y no com á critichs.

En quin estat de defensa 's

trovaba Tortosa en 1648? Era gobernador en J. Brisuela, procuradors en Joseph Ramón Sans, caballer, n' Agustí Durant, mercader y en Matheu Colomer, pagés. Hi havia 5.000 homes d'armes: 1500 eran soldats, 120 paysans y 300 segadors. En Joseph Sans manava 'l minyons dividits ab 11 companyies ab sengles capitans. Oliuar, Curto, Castelló, Latorres, Canalda, Pellicer, Torres, Caballer, Pinyana, Bondia y Caspir.

Lo dia 10 de Juny de 1648, 1.400 soldats francesos ocupan lo convent de Jesús: no cal dubtar què son enemichs; ho diuen los caballs ficats á pasturar dins dels conreus.—Lo dia 11 tenien bloquejada la ciutat fins al pon del Alcançó.

Los Tortosins se prepararen ab febrosa llestea: s'avisa al capitán general d'Aragó en Francesch Melo, el Virey de Valencia, al Gobernador de Vinaroz; se posà en estat de defensa lo portal de S. Jaume y lo del Temple; tot sobint se feyan concells particulars y generals. En un d'ells, tement lo Gobernador esser supplantat en lo carrech y estimant més lo seu be que 'l de la ciutat, no volgué obrir les portes al marqués de Tenorio (que portava ajuda de 700 homes y 500 caballs) contra el parer del venerable Prelat y del Procurador Primer; iben cara 's va pagar apuesta feta!—Mentrestant l'enemic se feya mes ferm y creixia son exercit fins a 6.000 soldats y 2.000 caballs ab 6 peces d'artilleria.

Comença la lluita. Los de la ciutat feren moltes sortides, ab sa calleria; y poch á poch minvava lo francés. En una d'elles los paysans atacaren lo convent de Caputxins, y en Lluís de la Creu en mitj dels xiulets de les brunzetes bales s'acotá á la porta y ab la desstral l'estallà; quan estava en lo mes fort de la tasca lo Gobernador li manà que 's retiriés, puig temia per sa vida; mes adhuch en això los de dins demanaren parlament y 's rendiren 100 francesos.—En la segona sortida sols tingueren algunes renyines.—Lo 17 posava l'enemic, ab tres dies, un pont sobre l'Ebre á mitj ora de Tortosa, cap á Xerta. Això encoratjà més als sitiats que altre volta molestaren al francés anant al mateix campament assegut al Barranch del Diable.—La darrera escomesa fon lo 24 de Juny, mes es tingueren què retirar perque no no 'ls protegian lo canons del Temple.

L'enemic cada jorn estreny més lo siti; ha rebut 14 peces més d'artilleria y emplassa 6 canons á la trinxera aixecada de Caputxins, fins al baluart del Esperit Sant, y 8 á la que va de S. Joan al Temple, d'ahont bombardexa les muralles.—No s'espanta la ciutat, s'aferventa l'esperit religiós, y posan á cada una de les set portes una cinta tocada á la Santa Cinta que Maria devallà del cel, portades totes ab processo.—Lo Gobernador nombrá son substitut, per si moria en la batissa; lo dia 11 de Juliol se reconegué lo portal de Sant Francesch y s'veié que encara podia resistir lo temps necessari per arribar lo

Capità General d'Aragó, anunciat pel 12; tot era preparat á la defensa.

A les onze del matí del dia 12 dobla la gent lo francés; á la una redoba 'l soch d'artilleria y ab dues divisions embeix lo contra-baluart y trinchera del Temple, mes no pot res; va aleshores al portal de Sant Francesch; vergonya sempiterna! en B. Chapús que lo guardava, l'enemic se fuig ab sos oficials cap al castell. Entrà donchs l'enemic sens batallar, y d'aquest moment tot es estrago, confusió: cau mort lo capitán Robles prop del Temple, avisar de la desfeta al Gobernador, puja al Sitjar, y al veurer al francés entrar com una torrentada per la ciutat s'escapa estamordit á amagarse al castell de la Zuda; los vells, dones y criatures aumentan la por ab sos esglases y cuytan á tencarse á la catedral ab bona part del clero.—Sols lo Procurador Primer va volant á la Ribera, trova 25 homes desarmats, els hi crida "Visca la terra" y ab la resposta "Genova," coneix no ser de casa, mana á uns paysans que els fassin soch y 's trova sense pòlvora. Baixa fet un llamp pel carrer del Rosari, arriba á la plassa, no trop gent armada; s'en va cap al pont y agafa les maynades d'en Nofre Teixidor y defensa los carrers de la Cruera y Carrerica.—En això 's veu venir del castell un home fet una fera; es un Chapús que vol esborrar ab sa sanch la taca que á sa honra n'ha posat... s'abrahma al enemic... mes lo fereixen y crida casi udolant: "Vale más morir con honra que vivir deshonrado," y can mort. Atacan los francesos per santa Catarina y Romeu fins a fer encabir lo Procurador en la Catedral.

Aquí s'els intima l'entrega; fou acceptada ab condició de que 's respectessen les esglases.—Sorti lo canonge D. Gerónim Munt ab lo Santissim Sacramento (alabat sia per sempre) á la porta y l'adoraré los enemichs. Al poch rato arribá lo general de divisió Mr. Marsin y que 's rebé de la mateixa manara: adorá á Nostre Amo, doná tota seguretat y demaná li ensenyessen les esglases pera guardarles, mes al anar als convents de la Concepció, Sta. Clara etc. etc., una mina encesa aixecá una torra del Temple y quenaren enrullats 200 francesos. Ni un tigre ferit en lo desert es torná tan sanguinari com Marsin; ja les armes, crida, trahició, no hi ha hostatje... y d'eix instant tot fou terror, crits, sanch, morts....

Lo francés robá y matá, atropellá 'ls vells, noys y dones; feu presoner al venerable Prelat Sr. Veschi y quedá la ciutat dos anys sota son jou.

Aquests fets y aquell simulacre d'asseig son les gestes remembrades per Colbert y Louvois en la medalla que porta per llegendat DERTOSA EXPUGNATA.—Tortosa pre-

N. B. Pera fer la descripció d'aquesta medalla nos havem servit en la part numismática de Salat, Blanchart, Berthelemy etc. etc.; en la part històrica de O'Callaghan, Daniel

Fernandez, Pastory Lluís, Aule-
sia y Pijoan y altres y actors
espanyols; no hi ha donchs en
aquesta part cap dato nou, si-
no es un cert eclecticisme en
l'escullir.—Guardem per altre
ocasió lo donar à coneixer els
documents que possehíam de
autors estrangers, sobre lo ma-
teix fet.

Una tarda en el Jesús

Lo Diumenge prop passat
nos va invitar la Congregació
Mariana del Arrabal del Jesús
à la Vell-lada lliterari-musical,
con que honrà als seus cele-
stials Patrons María Inmacula-
da y S. Lluís Gonzaga y con
que ademés va fer un obsequi
als Srs. Socis Honoraris y Pro-
tectors, de bo ben merescut
per la seu pietat y fervorós

Al veure los temes del pro-
grame nos vam preguntar:

¿Cóm pot ser que en l'Arra-
bal del Jesús ahon xiquets,
chavals y fadrins no tenen atre
quefer que barruscar garro-
fes ó escarrar oliveres puguen
donar un acte de este gènere?

—Los fets van mostrar que no

sols podien donarlo, sinó que

aparegué à les clàres que hi

ha en nostra terra verdaderes

energies declamatories, y així

ho provaren los aplausos, pi-

caments de mans y alegre sa-

tisfacció de tots los concu-

rents.

En lo paseig-jardí que 'ls

PP. Jesuites tenen en lo "Col-

legi Maxim," del Jesús, dona-

ren lo certamen.

L'escenari: quin cuadro

tan hermos! Un artístich em-
postissat que s' aixeca un
cinchs palms de terra; pér fon-
do, un ayrós pabelló de drap
roig y al cap d' amunt una cor-
ona; y encara mes amunt l'
espés brancatge dels plátanos
que s'anaven extenent per tot
lo jardí com una espayosa y
fresca volta; debaix del pabe-
lló, lo fill angelical dels Mar-
quesos de Castiglione, Lluís
Gonzaga en mig d' aufàbre-
gues, camerops, sabines y mol-
tes flors oloroses; mes avall,

entre rengleres de cadires y
banchs, un publich escullit
compost de respectables re-
presentants de Roquetas y de
la capital de nostra comarca.
Figuraven en la renglera de
presidencia lo M. I. Sr. D. Ra-
món Tedó, Secretari de Cá-
mara de nostre Ilm. Prelat, lo
R. P. Rector del Col·legi, el
Rdo. Sr. Cura Párroco D. An-
ton Gordó y lo dignissim Al-
calde D. Agustí Llasat.

De repent va callar lo pú-
blic y les melodiòses notes
arrancades dels instruments
rodaren per lo campestre Saló:
la banda de Sta. Cecilia toca-
ve con fina precisió "Los Ca-
marones" de Valverde.—En-
cara duràvən los picaments de
mans quan aparegué en l' es-
cenari lo congregant Sr. Jo-
seph Panisello à donar lo pri-
mer saludo à la Reyna de la

festa.

Oh Virgen, vida del alma,
Clara luna sin menguante,
Perla de concha brillante
Que formó Dios para si...

Llarguissim seria si volgues
descriure l' entusiasme con-
que van ser rebudes totes les
peses y l' animació que regna-
va en tot lo concurs.

Lo congregant honorari don
Ignaci Mas nos deixá sentir en
lo seu afiat violí y accompa-
yat del piano una dolsa melo-
dia de Mendiola.

Va donar una agradable
sorpresa al publich lo "Ball

dels Bastons," una de les cos-
tums tan típiques de nostra te-
rra catalana al estil dels "Xi-
quets de Valls," "Sardanes
Ampurdanenses," y atres moltes.
Formaven lo ball vint xiquets
d' uns deu à dotze anys de la
Secció de S. Estanislao de
Kostka; van sortir los vuit pa-
gesets al escenari vestits de
calsó estret y al compas de la
cansó y van fer tals evolucions
y tan be, que vam sentir à va-
ris espectadors que dien admí-
rats: ¡Cóm han pogut los PP.
ensejar à aquells xiquets tan
embolicats moviments! No cal
dir si van ser aplaudits.

Prompte s' va cambiar l' im-
pressió del públic, pos de la
alegria y bellugadisses del
"Ball dels Bastons," se trovà en
una quietut, silenci y atenció
extraordinaris; era la forsa de
la rahó y lo domini de la de-
clamatoria con que dos fadrins
congregants los Srs. Domingo
Espin y Ramón Rima, en forma
dialogada y en nostra suau
y armòniosa llengua tortosina
tractaven lo problema pavoro-
sos de nostres dies. Feya l' un
lo paper de socialista impio y
descregit, l' altre de congregant
fervorós.—Era tal la na-
turalitat y energia con que ac-
cionaven que pareixia que ha-
vien passat tota la seu vida en l' escenari.

Molt diferent va ser l' im-
pressió causada pel tema se-
güent: era l' original pece in-
glesa titulada "A Hunting," ó
siga "Una cassera." Al donar
l' enhorabona al modest direc-
tor de la banda de Sta. Cecilia
creyem fer un acte de justicia,
pos va ser dirigida y ex-
ecutada la sobredita pece des-
criptiva ab tal acert que be-
mos podem tindre per honrats
los tortosins con la tal banda.
Con tot lo dit hasta aquí n' hi
ha prou per comprendre,
quán amena va ser tota la
Vell-lada.

En la segona part, después
de la composició "Lires," de
Joseph Acensi Rué y de la "Se-
renata" de Schuber à cant, flau-
tes y piano per lo Director de
la Secció Instrumental D. Si-

meón Garcia y los Srs. con-
gregants Federich Domingo,
Joseph Soler y Ramón Queralt,
van declamar un curtet y
graciós dialech "La Corte An-
gelical," los xiquets Pepito Bau
y Pepito Queralt.—L' objecte
era donar à coneixer al pu-
blic la nova institució y que
ve à ser com un atre rama de
la Congregació.—Ho van fer
tan rebé, que no hi hagué mes
remey que tornar à pujar al
escenari y declama un' altra
volta.

Finalment, despues de la Sin-
fonia de la opera "Marta,"
D. Federich Domingo y lo xi-
quet Carlos Rima van repre-
sentar "La Vocación à Prue-
ba," ó siga la pelea que sosté
S. Lluís quan se despedeix del
seu pare lo Marqués pera en-
trar en la companyia de Jesús.—Van commoure lo publich—

Soludem de cor als dos decla-
madors por lo seu exit; lo ma-
teix que al xiquet Joseph Al-
biol per la composició "Mil
Gracias," que les va donar així
à la presidencia com el escu-
llit concurs.

En vista d' eixa Vell-lada
que va ser una manifestació de
la vida que té la Congregació
del Jesús; que va mostrar una
vegada més los esforços que
fan los fills de Loyola pera
sembrar la llevor divina en to-
tes les classes de la societat; en-
cara vindran alguns à fernos
crits creure los de quatre sec-
taris desventurats!

No podia faltar un afectuós
recort à nostre amantíssim
Pare lo Papa Pío X—Lo con-
gregant R. D. Ramon Garcia
va declamar aquelles precio-
ses y valentes estrofes escrites
en atres temps à Pío IX y tan
acomodades avuy pera arran-
car com arrancaren un "Viva
Pío XI."

UN TORTOSÍ.

NOTICIES

Lo nostre estimat amich y
company de causa Rnt. don

Thomás Bellpuig, Pre., ha be-
nehit aqueix demati à la Cape-
lla de la nostra Patrona la
unió de sa cosina D.ª Pilar
Bellpuig ab lo comerciant don
Rafel Nicolau y Porqueres.

Doném coralment la enhora-
bona als novenssants y a les
seues famílies, y demaném a
Deu que 'ls fassa felissos.

Lo Sr. Alcalde ha tingut la
deferència, de enviar á la re-
dacció de LA VEU DE LA CO-
MARCA, cinc contrasenyas pera
obteni altres tantas limosnas,
de las que se van repartir als
pobres per compte del Ajunta-
ment, ahir disapte á las tres de
la tarde, ab motiu de ser avuy
la diada de la Mare de Deu de
la Cinta. En nom déls pobres
aquins n' havem fet entrega li
donem les mes corals mercés.

La redacció de LA VEU DE
LA COMARCA desitja tota mena
de felicitats y benauransas á
las Cintas y Cintetas en la
diada de la patrona dels Tor-
tosins, desitjanlos al mateix
temps, que'n els anys veniders
puguin passarla mes divertida
que la present, aixó es, que
l' Ajuntament tingui quartos
pera fer festas.

SANTORAL

Diumenge 6 XIV. N.ª S.ª de la
Cinta, en Tortosa, sants
Onesiforo, Fausto mrs. s. Vi-
cenc pbre. mr., patró de Be-
salú.—Dilluns 7 S. Augustal
b. y sta. Regina vg. y mr.—
Visita general de presons.—
Dimarts 8 LA NATIVITAT DE
N.ª S.ª y s. Adrià mr.—Dime-
cres 9 S. Gorgoni mr. y sant
Pere Claver cf.—Dijous 10,
S. Nicolau de Tolentí cf. y
sta. Pulqueria emperadora.—
Divendres 11 Sts. Proto y Ja-
cinto germans mrs.—*Gala ab
uniforme per cumpleanys de
S. A. R. D.ª de las Mercés,
Princesa d' Asturias.*—Di-
sabte 12 Sts. Leonci y Teodo-
lo mrs.

Tortosa, Imp. Foguet P. Hospital.

— 128 —

dre está no muy buena, y yo lo mismo, y Dios sea en tu guarda. De Toledo á 3. de Diciembre, de la era de César, de setecientos y cincuenta años.

Leyda esta carta por el Conde (como á hombre sabio) entendió lo que su hija le escribia. Remató los negocios de su embajada, y vinose á España. Pidió licencia al Rey para llevarse su mujer, y hija. Dióselo el Rey (aunque de mala gana) passose en Africa, convocó sus parientes, representandoles el honor quidado por el Rey, pidieronles venganza sus parientes. El desseoso della se fué al Muça que estaba en Ceuta, y dijole: Que si el queria, le daba su fée y palabra de ponerle en su poder á España. Dijole razón como el Rey le tenía agraviado, y el porqué. Dijole la libertad con que el Rey vivia, y que la tierra estaba desarmada, y que en mejor ocasión no se podía emprender aqueste hecho. Oyda de buena gana el Muça esta relación que el Conde le hacia, como le tenía por hombre discreto, fiel y verdadero, le dió una carta de crédito para el Rey Moro, que entonces era Avialga-oit Miramamolin Iucol Almaçor, que estaba en Africa, y hizo que el mismo Conde fuese el portador della, Embarcosse el Conde para Africa, llegó con próspero viaje, dió la carta á Almaçor, examinó bien el cassó, y visto por Almaçor que llevaba camino el negocio, se determinó darle su favor, y ayuda. La carta que Muça escribió al Rey Almaçor me ha parecido ponerla aquí, porque se vea el principio de la perdición de España.

Carta de Muça al Rey Avialgaotit.

As Alabanzas, y lores á Dios nuestro Señor, Criador de todos los nacidos, al alto y Reverenciado Rey, de alto linaje, y progenie el electo Califa, Adelantado Gobernador de la Morisma, guerrero belicoso defensor de su ley. Miramamolin Almaçor, á quien el Soberano Dios dé paz y sosiego, y á todos sus súbditos, y aumento de mayores Reynos, como este tu siervo, y fiel criado Muça Zahari Gobernador bajo de tu amparo, y protección del soberano Dios, á quien se debe el sacrificio y oración, el cual te abembia á avisar de lo que á su cargo, y fidelidad, que debe

— 125 —

Años.
48 Suintilla.
49 Sisenando.
50 Quintila.
51 Tulga.
52 Chindas Vindo.
53 Resesvindo.
54 Vvamba.
55 Egica.
56 Vitiza.
57 Rodrigo.

Hasta aquí tenemos visto los que han gobernado á España, y desde su principio hasta este tiempo del Rey don Rodrigo han passado en ella memorables cosas, parte de las cuales estan escritas por diversos Historiadores, y en particular, y más brevemente las escribe el Abad de Montearagon en un tomo que ha escrito desde el principio del mundo hasta el año 1620, y pues que en nuestro discurso no lo podemos decir todo, contentesnos el lector con que le digo donde podrá succinctamente leerlo, y agora no será fuera de propósito el ponerle aquí la pérdida de España, pues nuestra Tortosa se perdió en esta ocasión tambien, como las demás Ciudades; y será con la mayor brevedad que ser pueda, aunque con las sustancias, y lo mejor de la His-
toria.

BASES DE MANRESA

Bases per la Constitució Regional Catalana acordades per la Asamblea de Delegats celebrada à Manresa durant los días 25, 26 y 27 de Mars de 1892.

PODER CENTRAL

BASE 1.ª.—*Sas atribucions.* Vindrán á càrrec del Poder central:

a) Las reclamacions internacionals

b) L' exèrcit de mar y terra, las obras de defensa y la ensenyansa militar.

c) Las relacions econòmicas d' Espanya ab los demés païssos, y en consecuència, la fixació dels aranzels y l' ram d' Aduanas.

d) La construcció y conservació de carreteras, ferro-carrils, canals y ports que sian d' interès general. En las d' interès interregional podrán posseir d' acort lliurement las regions interessadas, intervenint lo poder central sols en cas de desaventura. Las vias de comunicació d' interès regional serán d' exclusiva competència de las regions. Igual criteri se seguirà en los serveys de correus y telegrafs.

e) La resolució de todas las cuestions y conflictes inter-regionals.

f) La formació del pressupost anyal de gastos que, en lo que no arribin las rendas d' Aduanas, deurà distribuirse entre las regions á proporción de sa riquesa.

Sa organisació.—Lo poder central s' organizarà baix lo concepte de la separació de las funcions legislativa, executiva y judicial.

Lo poder lleiislatiu central radicarà en lo Rey ó Cap d' Estat y en una Assamblea composta de representants de las regions, elegits en la forma que cada una estimi convenient; lo número de representants serà proporcional al d' habitants y á la tributació, tenintne tres la regió á la que n' hi corresponguen menys.

Lo poder executiu central s' organizarà per medi de Secretarías ó Ministeris que podrán ser: de Relacions exteriors, de Guerra, de Marina, d' Híenda y del Interior.

Constituirà lo poder suprèm judicial un Alt Tribunal format per magistrats de las regions, un per cada una d' elles, elegits per las mateixas; cuidarà de resoldre 'ls conflictes inter-regionals y de las regions ab lo poder central y de exigir la responsabilitat als funcionaris del poder executiu. Aquest tribunal no s' considerarà superior geràrquich dels tribunals regionals que funcionaran ab entera independència.

Disposicions transitorias.—Atenen que las relacions que, segons los preceptes constitucionals vigents, uneixen l' Estat ab la Iglesia han sigut sancionadas per la Potestat d' aquesta, se mantindrán aquellas, mentres abduas potestats de comú acort no les modifiquin.

Lo poder central procurarà concordar ab lo Sant Pare la manera de subvenir la dotació de Cult y Clero y de provehir las dignitats y prebendas eclesiàsticas en armonia a la organisiació regional; y tant si s' sosté l' Real Patronat, com si s' restableix la disciplina general de la Iglesia,

deurà procurarse que, respecte de Catalunya, s' prevengui en lo Concordat que hagin de ser catalans los que exerceixin jurisdicció eclesiàstica propia ó delegada, com també los obtentors de dignitats y prebendas.

Lo Deute públic avuy existent vindrà á càrrec del Poder central; mes aquest no podrà crearne de nou, quedant de compte de las diversas regions lo que en lo esdevenidor contreguin per son sosteniment y'l de las cargas del Poder central.

PODER REGIONAL

BASE 2.ª.—En la part dogmàtica de la *constitució regional catalana* s' mantindrà l' temperament expansiu de nostra legislació antiga, reformant, pera posarlas d' acort ab las novas necessitats, las sàblias disposicion que conté respecte dels drets y llibertats dels catalans.

BASE 3.ª.—La llengua catalana serà la única que ab carácter oficial podrá usarse á Catalunya y en las relacions d' aquesta regió ab lo Poder central.

BASE 4.ª.—Sols los catalans, ja ho sian de naixensa ja per virtut de naturalisació, podrán desempenyar á Catalunya càrrecs públics, fins tractantse dels gubernatius y administratius que deuen penguin del Poder central. També deuràn esser desempenyats per catalans los càrrecs militars que importin jurisdicció.

BASE 5.ª.—La divisió territorial sobre la que 's desenrotilla la gradació geràrquica dels poders gubernatiu, admidistratiu y judicial, tindrà per fonsament la comarca natural y l' municipi.

BASE 6.ª.—Catalunya serà la única soberana de son govern interior, per lo tant, dictarà lliurement las lleys orgàniques, cuidarà de sa legislació civil penal, mercantil, administrativa y processal; del establiment y percepció d' impostos; de la encunyació de la moneda, y tindrà totas las demés atribucions inherents á la soberanía que no corresponguen al Poder central segons la Base 1.ª.

BASE 7.ª.—Lo poder lleiislatiu regional radicarà en las Corts catalanas, que deuràn reunirse tots los anys en època determinada y en lloc different.

Las Corts se formaràn per sufragi de tots los caps de casa, agrupats en classes fundadas en lo travall manual, en la capacitat ó en las carreras professionals y en la propietat, industria y comers, mitjantant la correspondent organisiació gremial en lo que possible sia.

BASE 8.ª.—Lo poder judicial s' organizarà resoltant la antiga Audiencia de Catalunya; son president i vice-presidents, nombrats per las Corts, constituirán la suprema autoritat judicial de la Regió, y s' estableixen los tribunals inferiors, que sian necessaris, devant ser fallats en un període de temps determinat y en última instancia dintre de Catalunya tots los plets y causas.

S' organizarán jurisdicçions especials com la industrial y la de comers.

Los funcionaris del ordre judicial serán responsables.

BASE 9.ª.—Exercirán lo poder executiu cinch ó set als funcionaris nombrats per las Corts, los qui estarán al devant dels diversos rams de la administració regional.

BASE 10.ª.—Se regoneixerá á la comarca na-

tural la major latitud possible d' atribucions administratives pera l' govern de sos interessos y satisfacció de sus necessitats. En cada comarca s' organizarà un Consell, nombrat per los municipis de la mateixa, qui exerceirà las citadas atribucions.

BASE 11.ª.—Se concedirán al municipi totas las atribucions que necessita pera el cuidado de sos interessos propis y exclusius.

Pera la elecció dels càrrecs municipals se seguirà l' mateix sistema de representació per classes adoptat pera la formació de Corts.

BASE 12.ª.—Catalunya contribuirà á la formació del exèrcit permanent de mar y terra per medi de voluntaris ó be d' una compensació en diners previament convinguda com avans de 1845. Lo cos d' exèrcit que á Catalunya corresponga serà fixo y á ell deurán pertanyer los voluntaris ab que hi contribueixi.

S' estableixá ab organisiació regional la reserva, á la que quedarán tots los minyons d' una edat determinada.

BASE 13.ª.—La conservació del ordre públic y seguretat interiors de Catalunya, estarán confiadas al sometent, y pera l' servei actiu permanent se crearà un cos semblant al de Mossos de la Esquadra ó de la Guardia civil. Dependrà en absolut totas aquestas forces del Poder regional.

BASE 14.ª.—En la encunyació de la moneda, Catalunya deurà subjectar-se als tipos unitaris en que convingan las regions y ls tractates internacionals d' Unió monetaria, essent lo curs de la moneda catalana, com la de las demés regionals, obligatori en tota Espanya.

BASE 15.ª.—La ensenyansa pública, en sos diversos rams y graus, deurà organizar-se d' una manera adequada á las necessitats y carácter de la civilisació de Catalunya.

La ensenyansa primaria la sostindrà l' municipi y en son defecte la comarca; en cada comarca, segons sia son carácter agrícola, industrial, comercial, etc., s' estableixen escolas pràcticas d' agricultura, d' arts y oficis, de comers, etc. Deurà informar los plans d' ensenyansa, l' principi de dividir y especializar las carreras, evitant las enseñanzas encyclopédicas.

BASE 16.ª.—La Constitució catalana y ls drets dels catalans estarán baix la salvaguardia del poder executiu català, y qualsevol ciutadà podrá deduir demanda devant dels tribunals contra 'ls funcionaris que la infringeixin.

BASE 17.ª.—*Disposicions transitorias:*—Continuarán aplicantse l' Códic penal y l' Códic de comers, pero en l' esdevenidor serà de competència exclusiva de Catalunya l' reformarlos.

Se reformarà la legislació civil de Catalunya prenen per base son estat anterior al Decret de Nova Planta y las novas necessitats de la civilisació catalana.

Se procurarà inmediatament acomodar las lleys processals á la nova organisiació judicial estableta, y mentrestant s' aplicarán las lleys d' Enjuiciament civil y criminal.

Se demana la circulació del present impres.

CAPITVLO VEYNTE Y VNO

De la pérdida de España, y lo que sucedió en ella

YA tengo en el Capítulo pasado como los Romanos se fiorearon en España 600. años, y los Godos 320. hasta que fué sefioreada de los Moros. Antes que del todo entrassen los Godos, vemos por Historiadores que hablen desto, que entraron en España los Alemanes, Vandals, Suecos, y Alanes, los cuales tuvieron grandes peleas con los Romanos: empero dejando lo que passó con estos, despues que Alarico Godo tomó á Roma, por lo cual Styli-
con, Capitan de los Romanos no guardó la fée y palabra que los Emperadores Romanos abian dado á Alarico. Sucedío en el Reyno de España Ataulpho, y despues los que se siguen en la Cronología de los Reyes Godos, como arriba abemos escrito: y el postrero destos Reyes fué Rodrigo, muy semejante á su predecessor Vitiza. Este Rey Vitiza vivió con grande libertad, muy afeminado y dado á sensualidades. Dió libertad á todas sus vassallos, para que pudiesen tener muchas mugeres, y estar fuera del gremio de la santa Iglesia Romana, y mandó derribar los muros de las Ciuda-

— 127 —
des, Villas, y lugares, porque no se le rebelassen en ella sus vassallos, mandando tambien que ninguna persona osasse tener, ni traer armas; y assi quedó casi toda Espanya desmantelada de sus muros, y desarmada de sus armas. A este puer sucedió el Rey don Rodrigo, el qual siguió sus pasos, gozando de libertad, y de flaquezas. Tenia este Rey en su Palacio muchas damas, y donzellitas, y entre ellas tenía una hija del Conde don Julian, el qual estaba en Africa por su Embajador. Esta dama se llamaba Florinda, y no Cabo (como muchos dizen) que el nombre de Cabo se le pussieron los Moros, que quiere decir mujer infame. Desta se enamoró el Rey, y un dia combidió todas á comer, y despues de la comida tuvo ocasión de alcançar su mal intento, quedando ella agravida, conforme se vé por la carta que escribió á su padre, que fué en el año de Christo nuestro Redemptor. 711. y de la era de Cesar sietcentos y cincuenta años, por ser escrita con tal discreción, y metafora, me ha obligado á escri-
bir la carta que se sigue, y que se ha de leer en la otra parte.

Carta al Conde Don Julian de su hija Doña Florinda.

El grande deseo que me causa la ausencia de padre tan amado (y con razón) por carecer de su vista jun-
to con mi soledad, me hacen escribir tan larga y en-
fadosa carta, y avisando una nueva harto nueva para mi, aunque vieja en España, entre muchas que dignas de me-
moria en este Palació, solo contaré esta, por más notable,
y jamás acontecida á Rey, y es. Que teniendo yo esta sorti-
jo que va dentro desta carta con esta engastada esmeralda
sobre una mesa suelta, y descuidada joya de mi, y de los
mios tan estimada, como es razón cayó sobre ella el esto-
que Real, y desgraciadamente la hizo dos pedaços, par-
tiendo por medio la verde piedra, sin ser yo parte de reme-
diarla; hame causado tanta confusión este desastre, cual
podrá jamás mi lengua significar, en el discurso de mi vida.
Padre mio muy amado remediar mi mal, si hazerse puede,
porque yo en España no sé quien sepa remediarlo. Mi ma-